

Олена Дем'янчук,

аспірант,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
(м. Житомир)

Olena Demianchuk,

Postgraduate Student,
Zhytomyr Ivan Franko State University
(Zhytomyr)
demianchuk26@gmail.com

УДК 373.5.091.12(477.85)¹⁸

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПЕРШОЇ ДЕРЖАВНОЇ ГІМНАЗІЇ БУКОВИНИ (XIX СТ.)

TEACHING STAFF SUPPLY OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE FIRST STATE GYMNASIUM IN BUKOVYNA (XIX C.)

У статті обґрунтовано актуальність проблеми кадрового забезпечення першої державної гімназії на території буковинського краю (перша цісарсько-королівська вища гімназія м. Чернівці) в XIX ст. Метою статті є вивчення особливостей викладацького складу гімназії м. Чернівці у XIX ст. Методологічними засадами дослідження є принципи історизму, поєднання логічного та історичного, розвитку. Особлива увага приділяється професійній підготовці вчителів, адже саме вчитель закладав основи освіти і виховання. До педагогічного складу першої державної чернівецької гімназії в XIX ст. входили професори, вчителі рідної мови, вчителі за основним місцем роботи, вчителі-сумісники (внутрішні і зовнішні), а згодом і практиканти. Серед видатних педагогів XIX ст., які працювали в державній гімназії були Штефан Вольф, Бенджамін Іліуц, Альфонс Р. фон Рильський, Вінценц Нойманн, Йосеф Шмід, Ізидор Воробкевич, Франц Грілліч та інші.

Ключові слова: гімназія, буковинський край, вчитель, професійна підготовка педагогів.

The article analyzes the problem of the teaching staff in the first state gymnasium in Chernivtsi during the XIXth century. The aim of the article is to study some peculiarities of the teachers who worked in this gymnasium during the stated period. Methodological principles of the research are principles of historicism, combining logical and historical, development. The author paid special attention to the professional training of teachers, because their main function was upbringing and teaching new generations of youth. In the XIXth century the teaching staff of the first state gymnasium included professors, teachers of the native language, teachers at the main place of work, part-time teachers (internal and external) and trainees. Among the outstanding teachers of the XIXth century, who worked in this state gymnasium, were Stefan Wolf, Benjamin Iliutz, Alfons G. fon Rylskiy, Vincentz Noimann, Josef Schmid, Isidor Vorobkevych, Frantz Grillich and others.

Keywords: gymnasium, Bukovina region, a teacher, the professional training of teachers.

В статье рассматривается проблема кадрового обеспечения первой государственной гимназии на территории буковинского края (первая императорско-королевская высшая гимназия г. Черновцы) в XIX в. Целью статьи является изучение особенностей преподавательского состава первой государственной гимназии г. Черновцы в XIX в. Методологическими основами исследования являются принципы историзма, сочетание логического и исторического, развития. Особое внимание уделяется профессиональной подготовке учителей, ведь именно учитель закладывал основы образования и воспитания. В педагогический состав первой государственной черновицкой гимназии в XIX в. входили профессора, учителя родного языка, учителя по основному месту работы, учителя-совместители (внутренние и внешние) и практиканти. Среди выдающихся педагогов XIX в., которые работали в этой государственной гимназии, были Штефан Вольф, Бенджамин Илиуц, Альфонс Г. фон Рильский, Винценц Нойманн, Йосеф Шмид, Изидор Воробкевич, Франц Гриллич и другие.

Ключевые слова: гимназия, буковинский край, учитель, профессиональная подготовка педагогов.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На даному етапі розвитку сучасного суспільства існує потреба у застосуванні нових та ефективних підходів до підготовки майбутніх вчителів. Вчитель повинен відповідати сучасним вимогам навчання та виховання, адже саме від нього залежить майбутнє його вихованців. Створюючи нову систему підготовки вчителів, важливо правильно використовувати попередній досвід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Питанню професійної підготовки вчителів присвячено багато наукових праць, серед яких дослідження С. Вітвицької, О. Дубасенюк, І. Коновальчука, В. Ковальчук, Н. Ничкало та ін. А проблема підготовки педагогічних працівників Буковини XIX ст. є досі актуальною, адже не була комплексно вивчена, хоча перші спроби дослідження кадрового забезпечення буковинських гімназій були представлені у наукових розвідках Р. Вурцера та І. Житарюк.

Основною умовою успішного сучасного навчального процесу є якісне кадрове забезпечення гімназій, яке забезпечується педагогічним колективом, до складу якого входять педагогічні працівники на посади, передбачені Кабінетом Міністрів України – вчителі-методисти, старші вчителі, вчителі вищої категорії, Заслужені вчителі України та інші [2].

Формування мети статті. Мета статті – розглянути особливості педагогічного складу першої державної гімназії м. Чернівці в XIX ст.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. До педагогічного складу першої цісарсько-королівської вищої гімназії у XIX ст. входили професори, вчителі рідної мови, вчителі за основним місцем роботи, вчителі-сумісники (внутрішні і зовнішні), а з 1879 р. з'явилися перші практиканти [7]. Досліджуючи динаміку педагогічного колективу першої цісарсько-королівської вищої гімназії з 1874 р. по 1887 р., ми можемо стверджувати, що кількісний показник вчителів збільшувався з кожним роком приблизно на 31% – 34,5% [4 – 13] (див. таблицю 1).

Таблиця 1. Динаміка професорсько-викладацького складу першої цісарсько-королівської вищої гімназії м. Чернівці (1868 – 1887 н.р.)

Навчальний рік	Директор, професори і вчителі на основному місці роботи	Вчителі рідної мови	Внутрішні вчителі-сумісники	Зовнішні вчителі-сумісники	Практиканти	Загальна кількість
1868-1869 н.р.	14	3	4	8	-	29
1874-1875 н.р.	13	2	8	10	-	33
1877-1878 н.р.	14	2	5	8	-	29
1879-1880 н.р.	16	2	4	8	1	31
1880-1881 н.р.	14	2	9	9	-	34
1882-1883 н.р.	16	2	9	9	3	39
1883-1884 н.р.	14	2	14	8	1	39
1884-1885 н.р.	16	2	14	6	-	38
1885-1886 н.р.	17	2	12	5	2	38
1886-1887 н.р.	17	2	12	5	2	38

З появою у 1808 р. першої гімназії з'явилася потреба у висококваліфікованих працівниках, які б забезпечували якісний навчально-виховний процес.

У XIX ст. вчитель відігравав основну роль, адже саме він закладав основи освіти і виховання. У гімназіях працювали вчителі, які вбачали свій обов'язок у вихованні свідомих громадян, тим самим виконуючи поставлені перед ними державні завдання [3, с. 211].

Досліджуючи кадровий склад першої гімназії XIX ст., ми звернули увагу на специфіку діяльності класних керівників, а саме, які функції вони виконували. Р. Вурцер у своїй праці дає повну характеристику класного керівника гімназії XIX ст., яка суттєво відрізняється від сучасної. Так, наприклад, у XIX ст. класний керівник був освіченою, різносторонньою особистістю; для досягнення поставленої навчальної мети він повинен був оволодіти методикою викладання як мовних, так і прикладних предметів. Отже, класний керівник це свого роду вчитель-універсал, який свідомо обирав частину навчального матеріалу, і в той же час розробляв методику викладання цього матеріалу, яка була б зрозуміла учням і відповідала б їх віковим особливостям [3, с. 211].

Австрійський уряд, під владою якого перебувала територія Буковини у XIX ст., розробив систему вимог щодо підготовки вчителів середніх навчальних закладів, яка відповідала тогочасним освітнім стандартам.

За свідченням української дослідниці І. Житарюк, виділено певні вимоги до вчителів та їх підготовки, що знайшло підтвердження в наших наукових пошуках. Як зазначає авторка, право на викладання у буковинських гімназіях мали ті вчителі, які закінчили чотирирічні курси в університеті та філософському факультеті, успішно склали іспит зі своєї спеціальності (кваліфікації), рік стажувалися під керівництвом досвідченого педагога (професора) [1].

Іспит, в свою чергу, складався з трьох кваліфікаційних іспитів, проводився кожні три місяці і був допуском до наступного. Наприклад, перший іспит включав в себе домашню роботу з таких предметів як філософія, педагогіка і дидактика; другий іспит проводився в присутності комісії і передбачав написання твору; третій іспит складався з того предмету, на який отримували дозвіл викладання. Також, обов'язковою умовою було скласти успішно усний іспит з німецької мови та мови викладання. А ті кандидати, які не склали успішно іспити, мали право на перескладання [1].

З'ясуємо як проводилося річне стажування майбутніх фахівців. Під час стажування, кандидат повинен був відвідувати уроки свого наставника для того, щоб ознайомитися з правилами поведінки та вимогами до організації навчально-виховного процесу. А показував свою майстерність майбутній вчитель під час проведення уроку. По завершенню успішного стажування кандидат отримував свідоцтво, яке давало йому право викладати обраний предмет в гімназії [1].

До цісарсько-королівської вищої гімназії в м. Чернівці на конкурсній основі приймали педагогів, які були найкращими фахівцями в своїй справі. Конкурсний іспит на посаду вчителя з граматики та гуманітарних наук, який давав право на викладання географії, історії, мови в гімназіях даного типу на конкретній посаді (визначеній попередньо), тривав 12 годин і поділявся на письмовий і усний. Письмова частина іспиту складалася з 6 запитань, де перше питання стосувалося латинської граматики чи стилістики, друге – написання твору латинською або наполовину латинською і наполовину німецькою мовами, третє – перекладу тексту з латинської мови, четверте – перекладу тексту з грецької мови, п'яте – відповідей на питання з географії чи історії, шосте – з математики [3, с. 212]. У свою чергу, усний іспит не обмежувався в часі: він складався з доповіді на обрані кандидатом питання. В тому випадку, якщо кандидат не отримував бажаної посади через незадовільну оцінку екзаменаційної комісії, він був змушений повторно скласти конкурсний іспит на заміщення іншої посади. Незвичним було і те, що місце проведення конкурсних іспитів часто не відповідало майбутньому місцю роботи [3, с. 212].

Як вже зазначалося, вчителів поділяли на групи за основним місцем роботи, за додатковим місцем роботи (зовнішні і внутрішні сумісники), а також на вчителів рідної мови і на практикантів (з'явилися в 1879 р.), відповідно кількісне співвідношення відносно кожної з цих груп було різним. Наприклад, в цісарсько-королівській вищій гімназії м. Чернівці остання група вчителів становила меншість – 5% від загальної кількості (разом за 1879 – 1880 н.р., 1882 – 1883 н.р., 1883 – 1884 н.р., 1885 – 1886 н.р., 1886 – 1887 н.р.), найчисельнішою була група (43%), до якої належали директор, вчителі за основним місцем роботи (разом за 1879 – 1880 н.р., 1882 – 1883 н.р., 1883 – 1884 н.р., 1885 – 1886 н.р., 1886 – 1887 н.р.) [7 – 13].

В навчальних закладах вчителі отримували зарплату згідно займаної посади, а також враховувався і стаж їх роботи (починаючи з 10 років). Зарплата вчителів вищих і нижчих гімназій була однаковою; наприклад, вчитель граматики або богослов'я отримував оклад у розмірі 500 флоринів, вчитель гуманітарного предмету – 600 флоринів, а префект – 700 флоринів [3, с. 213]. За умови успішної 10-річної педагогічної діяльності таким вчителям гімназій доплачували третю частину окладу. А найвища заробітна плата, яку міг отримувати викладач гімназії XIX ст., складала 945 флоринів [3, с. 214].

Вчителі, які працювали в цісарсько-королівській вищій гімназії і не мали житла, отримували матеріальну допомогу від держави в розмірі 200 флоринів [3, с. 213].

Серед видатних педагогів XIX ст., які працювали в цісарсько-королівській вищій гімназії м. Чернівці, були Штефан Вольф (Stefan Wolf), Бенджамін Іліуц (Benjamin Iliutz), Альфонс Р. фон Рильський (Alphons R. v. Rylski), Вінценц Нойманн (Vincenz Neumann), Йосеф Шмід (Josef Schmid), Ізідор Воробкевич (Isidor Worobkiewicz), Франц Грілліч (Franz Grillitsch), Др. Лазар Ігель (Dr. Lasar Igel), Мішель Годлевський (Michael Godlewski), Габріель фон Мор (Gabrielv. Mor), Амброс Занковський (Ambros Szankowski), Карл Тобячек (Carl Tobiaszek), Ніколаус Огоновський (Nikolaus Ogonowski) та інші [7 – 13].

Відомий буковинський педагог досліджуваного періоду Штефан Вольф (Stefan Wolf), народився 12 серпня 1823 року в Шьонштайн в Моравії (тепер це історичний регіон в Чеській Республіці) [3, с. 218]. Середню освіту отримав в гімназії м. Троппау; а вищу (1843-1848) – в університеті м. Оломоуць, де вивчав філософію, а також такі предмети як наука про виховання, класична філологія і юридично-політичне вчення. По закінченню навчання в університеті Штефан Вольф успішно склав конкурсний іспит для викладання у граматичних і гуманітарних класах. Свою педагогічну кар'єру він розпочав на посаді позаштатного вчителя в гімназії м. Інглау (1849 р.), а в 1851р. за рішенням Віденської імператорсько-королівської екзаменаційної комісії він отримав дозвіл працювати вчителем класичних мов. В березні 1859 р. він був призначений на посаду директора Чернівецької гімназії Його Величності Кайзером.

Працюючи на посаді директора цісарсько-королівської вищої гімназії м. Чернівці, Штефан Вольф викладав в старших класах грецьку мову (1868 – 1869 н.р.), латинську мову (1868 – 1869 н.р., 1874 – 1875 н.р., 1877 – 1878 н.р., 1886 – 1887 н.р.), а також факультативний предмет – грецьке церковне письмо (1868 – 1869 н.р., 1874 – 1875 н.р.). Окрім викладацької діяльності, Штефан Вольф займався видавничою справою, адже під його редакцією видавались навчальні програми і щорічники (Jahresbericht) цісарсько-королівської вищої гімназії м. Чернівці [7 – 13].

Виходячи з вище сказаного, ми можемо стверджувати, що в обов'язки директора гімназії входило не тільки керівництво за організацією навчального процесу в буковинських гімназіях, а й викладацька діяльність тощо [7 – 13].

В 1860 р. Штефан Вольф заснував літню спортивну школу для учнів і дорослих [3, с. 218]. Педагог сприяв підвищенню рівня освіченості буковинського населення; про це свідчить те, що він був співзасновником товариства для поширення наукової освіти на території Буковини, пізніше заснував чотирикласну гімназію для дівчаток; він був співзасновником і першим головою буковинського філіалу загального німецького мовного товариства. За цю роботу Штефан Вольф отримав заслужене визнання. Навіть свою відпустку він використовував не для відпочинку, а для виконання науково-педагогічної діяльності. Великою втратою була дата 27 лютого 1898 р. тому, що директор гімназії, видатний педагог, Штефан Вольф помер [3, с. 219].

Видатною особистістю в системі гімназійної освіти Буковини був і Бенджамін Іліуц (Benjamin Iliutz), який народився на Буковині 10 серпня 1806 р. З 9 січня 1847 по 1878 рр. працював на посаді професора греко-католицької релігії [3, с. 230], а в 1874 р. керував василіянським орденом; згодом отримав сан архимадрита. В цісарсько-королівській вищій гімназії м. Чернівці Бенджамін Іліуц викладав греко-католицьку релігію в молодших класах (1868 – 1869 н.р.), а саме в 1 і 4, згодом також в 1-8 класах (1874 – 1875 н.р., 1877 – 1878 н.р.). В цісарсько-королівській нищій гімназії м. Чернівці він працював до 1870 р. Бенджамін Іліуц був видатною постаттю, володів німецькою, румунською і русинською (так називали українську) мовами, які були йому потрібні при викладанні греко-католицької релігії. Професор опанував і такий предмет як латинська мова, який він викладав для 1 і 2 класів [3, с. 230]. Бенджамін Іліуц досягнув значних висот у своїй педагогічній кар'єрі, адже в 41 р. він був професором.

Працював вчителем в цісарсько-королівській гімназії вищій м. Чернівці і Альфонс Р. фон Рильський (Alphons R. v. Rylski), який походив з Галичини. Народився він 8 листопада 1840 р. у Львові. З 1867 – 1868 н.р. працював як позаштатний вчитель і префект в Терезіанській академії (яка знаходиться у Відні) [3, с. 236]. Альфонс Р. фон Рильський зайняв посаду крайового професора з 1869 – 1877 рр. в цісарсько-королівській вищій гімназії м. Чернівці [3, с. 236] і викладав математику в 1, 3 і 5 класах, а німецьку мову – в 2 класі (1868 – 1869 н.р.), пізніше фізику в 3, 4 і 8 класах (1874 – 1875 н.р.). В 1874 р. став науковим співробітником кабінету фізики. Через три роки Альфонс Р. фон Рильського було переведено знову до Відня.

Іншим відомим вчителем гімназій на Буковині був Вінценц Нойманн (Vincenz Neumann), який народився 29 липня 1817 р. Викладацьку діяльність він розпочав в 22 р., як викладач теології. Пізніше Вінценц Нойманн викладав 3 роки (1840 – 1843 рр.) філософію в Празі, згодом перевівся на посаду позаштатного вчителя гімназії в Нойхаус (це комуна в Австрії) [2, с. 234]. В цісарсько-королівській вищій гімназії Вінценц Нойманн працював на посаді професора, і викладав такі предмети як географія та історія в 4-6 класах (1868 – 1869 н.р.), згодом в 2 і 5-7 класах (1874 – 1875 н.р.), а через 2 роки – в 3-4 класах (1877 – 1878 н.р.).

Не менш цікавою особистістю був Йоганн Бранік (Johann Branik), який народився 20 серпня 1826 р. на Галичині. Навчався він у Львові, де вивчав класичну філологію (1855 – 1861 рр.). З вересня 1859 р. розпочав педагогічну кар'єру на посаді асистента вчителя у другій вищій гімназії м. Львова, де працював до січня 1862 р. Потім два роки Йоганн Бранік працював вчителем в м. Самбір (сучасна Львівська область, згодом рік у Станіславі. В 1865 р. йому було присуджено вчене звання професора [3, с. 235]. Будучи професором у цісарсько-королівській гімназії м. Чернівці, Йоганн Бранік викладав у молодших класах (це в 3 – 5 класах) латинську мову (в 1868 – 1869 н.р. викладав для учнів 3-го класу; в 1874 – 1875 н.р. – для учнів 3-а класу; в 1877 – 1878 н.р. – для учнів 3 і 5 класів) і грецьку (в 1868 – 1869 н.р. викладав для учнів 3-го класу; в 1874 – 1875 н.р. – для учнів 4-б і 5-б класів; в 1877 – 1878 н.р. – для учнів 3-го класу). Поряд з викладацькою діяльністю професор Й. Бранік активно займався виховною роботою, оскільки в 1868 – 1869 н.р. був класним керівником 3-б класу [4].

Як уже зазначалося, до педагогічного колективу цісарсько-королівської вищої гімназії входили не лише професори різних галузей науки, а й зовнішні та внутрішні вчителі-сумісники. Йозеф Шмід (Josef Schmid), який народився 22 серпня 1838 р. в Сілезії (історична область Центральної Європи, яка поділена між Німеччиною, Польщею та Чехією). Викладацьку кар'єру розпочав як вчитель-практикант класичної філології, а в 26 р. працював на посаді позаштатного вчителя, і з 1871 – 1893 рр. займав посаду професора в цісарсько-королівській вищій гімназії [3, с. 234], де викладав такі предмети як латинська і грецька мови в 5-6 класах (1868 – 1869 н.р.). А вже через 5 років Йозеф Шмід почав працювати на посаді вчителя в крайовій гімназії і водночас був співробітником бібліотеки. Латинську мову педагог викладав у 5 класі (1874 – 1875 н.р.), а грецьку – в 6 класі (1874 – 1875 н.р.). Починаючи з 1877 р., він викладав німецьку мову в молодших класах – в 2 класі (1877 – 1878 н.р.) і 1 класі (1886 – 1887 н.р.).

Не менш відомим викладачем гімназії в цей час був Франц Грілліч (Franz Grillitsch), який займав посаду командира пожежної служби в м. Чернівці, а також працював вчителем-сумісником в педагогічному училищі, викладаючи фізкультуру 4 години на тиждень з жовтня 1865 р. по липень 1872 р. [3, с. 262]. Працюючи зовнішнім вчителем-сумісником в цісарсько-королівській вищій гімназії м. Чернівці, в 1868 – 1869 н.р. Франц Грілліч викладав свій предмет в двох групах [4], пізніше кількість груп збільшилася до чотирьох (в 1874 – 1875 н.р.) [5], і в 1877 – 1878 н.р. [6].

Зовнішнім вчителем-сумісником, викладачем юдаїки (ізраїльської релігії) в цісарсько-королівській вищій гімназії м. Чернівці був Др. Лазар Ігель (Dr. Lasar Igel); він був заодно й місцевим рабином. Свою викладацьку діяльність Лазар Ігель розпочав в 1853 р., викладаючи юдаїзм спочатку в шести групах (до 1878 р.), а пізніше учні всіх 8-ми класів вивчали цей предмет (до 1892 р.) [3, с. 258]. З 1886 р. Др. Лазар Ігель працював на посаді внутрішнього вчителя-сумісника і був членом цісарсько-королівської шкільної ради [13]. Педагог був відданий своїй справі, адже останні хвилини свого життя провів у стінах рідної гімназії. Стаж педагогічної діяльності видатного педагога – 39 років, які він присвятив головному завданню – вихованню буковинської молоді.

Мішель Годлевський (Michael Godlewski), працюючи зовнішнім вчителем-сумісником в цісарсько-королівській вищій гімназії м. Чернівці в 1868 – 1869 н.р., в 1874 – 1875 н.р. і в 1877 – 1878 н.р., викладав креслення. В 1866 р. Мішель Годлевський отримав посаду професора в греко-православній вищій реальній школі [3, с. 262]. Неординарною особистістю був Габріель фон Мор (Gabriel v. Mor), який народився 22 травня 1848 р. в м.

Бріксен (Італія). В 22 р. він уже був дипломованим вчителем і мав право викладати такі предмети як стенографія, латинська і грецька мови в усіх гімназіях. Свою діяльність Габріель фон Мор розпочав як позаштатний вчитель в м. Фельдкірх (в Австрії). У період 1870 – 1874 рр. він змінив три гімназії, де працював вчителем, переїжджаючи в такі міста як Зальцбург, Чернівці та Хорн. В 1875 р. Габріель фон Мор почав працювати на посаді професора чернівецької гімназії, де вирішив залишитися працювати [3, с. 239]. В цій гімназії професор викладав мовні предмети для учнів як молодших, так і старших класів, наприклад в 1874 – 1875 н.р. – латинська мова (в 6 і 7 класах) і грецька мова (в 8 класі). Починаючи з 1877 – 1878 н.р., Габріель фон Мор викладав німецьку (в 2-б класі), латинську (в 2-б класі) і грецьку (в 5 класі) мови. У 1886 – 1887 н.р. кількість предметів, які викладав професор зменшилася і залишилися тільки латинська мова (в 4-а і 6-б класах) та грецька (в 8 класі). Натомість у 1894 – 1895 н.р. Габріель фон Мор став директором цісарсько-королівської вищої гімназії м. Чернівці, але довго не затримався на цій посаді: цього ж навчального року на II семестр перевівся в гімназію м. Редеуці (Румунія) на посаду директора [3, с. 239].

Амброс Шанковський (Ambros Szankowski) був греко-католицьким священиком, який народився 22 грудня 1832 р. Оримаючи посаду професора в чернівецькій гімназії, де викладав і в молодших, і в старших класах латинську, грецьку, русинську (або українську) і німецьку мови. Таким чином, працюючи в цісарсько-королівській вищій гімназії м. Чернівці, Амброс Шанковський викладав латинську мову для учнів 1-б класу (1874 – 1875 н.р.), 4-б класу (1877 – 1878 н.р.) і 2-а класу (1886 – 1887 н.р.); грецьку мову – для учнів 4-а і 5-б класів (1874 – 1875 н.р.), 3-б, 4-б і 7 класів (1877 – 1878 н.р.), 5-б класу (1886 – 1887 н.р.); русинську (або українську) мову – для учнів 2 і 3 класів (1877 – 1878 н.р.); німецьку мову – для учнів 2-а класу (1886 – 1887 н.р.). Він був членом цісарсько-королівської шкільної ради м. Чернівці, а в 1875 р. отримав статус почесного громадянина м. Коломиї (Івано-Франківська обл.) [3, с. 239-240].

Карл Тобяшек (Carl Tobiaszek) народився 29 березня 1830 р. на Галичині. Успішно завершивши навчання в гімназіях Тернополя і Львова, він вступив на теологічний факультет, де навчався три роки (1851 – 1853 рр.). Карл Тобяшек був професором римо-католицької теології, членом цісарсько-королівської шкільної ради в Чернівцях і радником консисторії. Працюючи в гімназії, він викладав римо-католицьку релігію в 1-8 класах (в 1877 – 1878 н.р. і в 1886 – 1887 н.р.).

Адальберт Мікуліч (Adalbert Mikulicz) народився 27 жовтня 1842 р. у м. Чернівці. Будучи дипломованим вчителем, він викладав історію та географію у Віденському університеті. У травні 1874 р. Адальберт Мікуліч отримав дозвіл на викладання німецької мови у старших класах вищих гімназій. Після тестування, яке він успішно склав у серпні 1884 р., отримав звання професора [3, с. 238]. У цісарсько-королівській вищій гімназії м. Чернівці він працював вчителем, де викладав у молодших і старших класах такі предмети, як географія (в 1-в класі – в 1877 – 1878 н.р.), географія і історія (вивчався як один предмет у 2-б і 8 класах – у 1877 – 1878 н.р., а у 1886 – 1887 н.р. – у 2-б, 4-а і 4-б класах), та німецька мова (у 3-а, 4-а і 6 класах – у 1877 – 1878 н.р., а у 1886 – 1887 н.р. – у 3-а і 8 класах)

Висновки і перспективи подальших досліджень. Досліджуючи питання професорсько-викладацького складу у державній гімназії Буковини, ми можемо стверджувати, що австрійська освітня політика була спрямована на підвищення рівня освіченості буковинської молоді, адже вчителями працювали кваліфіковані спеціалісти з правом викладання окремих предметів. Вчителі у гімназіях мали хорошу психологічну і педагогічну підготовку. А також, педагоги використовували свої вміння для організації навчально-виховного процесу.

Перспективи подальших досліджень, ми вбачаємо у вивченні професорсько-викладацького складу усіх типів гімназій Буковини з кінця XIX ст. до початку XX ст.

1. Житарюк І.В. Кадрове забезпечення математичної освіти Буковини за часів її перебування у складі Австрії / Наука. Релігія. Суспільство. – 2010. № 3. Наука. Релігія. Суспільство [Текст] : науковий журнал / Ін-т проблем штуч. інтелекту, Голов. упр. взаємодії з громадськістю та у справах національностей і релігій Донец. обл. держ. адмін. – 72-78 с.
2. Про освіту: Закон України від 04.06.1991 № 1144-XII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12.стаття_54
3. Wurzer R. Festschrift zur Hundertjährigen Gedenkfeier der Grundung des Gymnasiums 1808 – 1908 / R. Wurzer. – Czernowitz: Drug und Verlag der Edckhard 1909. – 286 s.
4. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogthum Bukowina für das Schuljahr 1869 / St. Wolf. – Czernowitz : Buchdruckerei des Rudolf Eckhardt, 1869. – 75 s.
5. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1875 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1875. – 67 s.
6. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1878 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1878. – 77 s.
7. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1880 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1880. – 90 s.
8. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1881 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1881. – 89 s.
9. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1883 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckharde, 1883. – 75 s.
10. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtume Bukowina für das Schuljahr 1884 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1884. – 77 s.

11. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtume Bukowina für das Schuljahr 1885 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1885. – 82 s.
12. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtume Bukowina für das Schuljahr 1886 / St. Wolf. – Czernowitz : R. Eckhardt'sche Buchdruckerei, 1886. – 78 s.
13. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1887 / St. Wolf. – Czernowitz : Eckhardt'sche Buchdruckerei, 1887. – 71 s.

Reference

1. Zhytariuk I.V. Kadrove zabezpechennia matematychnoi osvity Bukovyny za chasiv ii perebuвання u skladi Avstrii / Nauka. Religija. Suspilstvo. – 2010. № 3. Nauka. Religija. Suspilstvo [Text] : naukovyi zhurnal / In-t problem shtuchn. intelektu, Golov. upr. vzaiemodii z gromadkistiu ta u spravah natsionalnosti i religii Donets. obl. derzh. admin. – 72-78 s.
2. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 04.06.1991 No 1144-XII [Elektronnyi resurs] // Zakonodavstvo Ukrainy. – Rezhym dostupu: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12.стаття 54](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12.стаття%2054)
3. Wurzer R. Festschrift zur Hundertjährigen Gedenkfeier der Grundung des Gymnasiums 1808 – 1908 / R. Wurzer. – Czernowitz: Drug und Verlag der Edckhard 1909. – 286 s.
4. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogthum Bukowina für das Schuljahr 1869 / St. Wolf. – Czernowitz : Buchdruckerei des Rudolf Eckhardt, 1869. – 75 s.
5. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1875 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1875. – 67 s.
6. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1878 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1878. – 77 s.
7. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1880 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1880. – 90 s.
8. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1881 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1881. – 89 s.
9. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1883 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckharde, 1883. – 75 s.
10. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtume Bukowina für das Schuljahr 1884 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1884. – 77 s.
11. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtume Bukowina für das Schuljahr 1885 / St. Wolf. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1885. – 82 s.
12. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtume Bukowina für das Schuljahr 1886 / St. Wolf. – Czernowitz : R. Eckhardt'sche Buchdruckerei, 1886. – 78 s.
13. Wolf St. Programm des k.k. Ober-Gymnasiums in Czernowitz in dem Herzogtum Bukowina für das Schuljahr 1887 / St. Wolf. – Czernowitz : Eckhardt'sche Buchdruckerei, 1887. – 71 s.

Рецензент: Н.А. Сейко, доктор педагогічних наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

